

REMBERTOWSKI DODATEK PROFILAKTYCZNY

marzec 2008

finansowany ze środków pochodzących z rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

BUDOWANIE LOKALNEJ STRATEGII PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ, PRZEMOCY I HIV/AIDS W DZIELNICY REMBERTÓW M.ST.WARSZAWY

W dniu 11 marca 2008 r. w Urzędzie Dzielnicy Rembertów odbyła się debata „Budowanie lokalnej strategii profilaktyki uzależnień, przemocy i HIV/AIDS w Dzielnicy Rembertów m.st. Warszawy”, zorga-

Rembertów, Rady Dzielnicy Rembertów, Rad osiedli, DZRPPiRPA, OPS, Policji, przedszkoli i szkół, Rad rodziców, Domów Kultury, MOW, placówek pracy popołudniowej, organizacji pozarządowych, sądu.

zostały przeprowadzone w ubiegłym roku na zlecenie Ośrodka Pomocy Społecznej Dz. Rembertów m. st. Warszawy.

Wyniki diagnozy były podstawą do dalszej pracy uczestników, którzy podzieleni na cztery grupy, formułowali wnioski do Lokalnego Programu Profilaktyki Uzależnień na 2008 rok.

Podział na grupy przedstawiał się następująco:

Dyrektorzy/kierownicy – moderator: Czesław Ochenduszka, Z-ca Burmistrza ds. społecznych;

Stary Rembertów – moderator:

Kinga Brendler, Kierownik Działu ds. Uzależnień OPS;

Nowy Rembertów – moderator: Krystyna Korzeniowska – Przewodnicząca DZRPPiRPA;

Wygodna – moderator: Jacek Anczarski – Kierownik Rewiru Dzielnicowych Komisariatu Policji.

Prace w poszczególnych grupach przebiegały niezwykle efektywnie. Mamy nadzieję, że przełoży się to w przyszłości na jakość i skuteczność działań profilaktycznych podejmowanych na terenie naszej Dzielnicy.

nizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej Dzielnicy Rembertów m.st. Warszawy, Urząd Dzielnicy Rembertów m.st. Warszawy, Dzielnicowy Zespół Realizacji Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Komisariat Policji Warszawa – Rembertów.

W debacie uczestniczyli m. in. przedstawiciele Urzędu Dzielnicy

Forum otworzył Pan Czesław Ochenduszka – Z-ca Burmistrza ds. społecznych. Następnie zebrani wysłuchali raportu z badań diagnostycznych „Ocena stanu zagrożeń w zakresie uzależnień i przemocy oraz zapotrzebowania na działalność profilaktyczną Dzielnicy Rembertów m.st. Warszawy”, przedstawionego przez dr Roberta Porzaka z Fundacji „Masz Szansę”. Badania

UZALEŻNIENIA, PRZEMOC, HIV/AIDS

**PUNKT
INFORMACYJNO-
KONSULTACYJNY**

Ośrodek Pomocy Społecznej
Dzielnicy Rembertów
m. st. Warszawy

Przyjdź do nas, jeśli:

- alkohol lub narkotyki są przyczyną Twoich kłopotów w szkole, domu, pracy...
- martwisz się piciem lub zażywaniem narkotyków przez bliską Ci osobę...
- chcesz zdobyć informacje na temat adresów i oferty placówek pomocowych...
- ktoś z Twoich bliskich krzywdzi Cię...
- masz poczucie bezradności, bezsilności...
- chcesz uzyskać poradę prawną...
- potrzebujesz porady dotyczącej zagadnień HIV/AIDS...
- potrzebujesz informacji na temat możliwości otrzymania pomocy z OPS...

ul. Plutonowych 10, lp. pok. 14 tel. 0 22 611 91 56 e-mail: uzaleznienia.rem@wp.pl

*Naszym Czytelnikom
i Współpracownikom życzymy
zdrowych, spokojnych i radosnych Świąt
Wielkanocnych*

Zespół Redakcyjny

OCENA STANU ZAGROŻEŃ W ZAKRESIE UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY ORAZ ZAPOTRZEBOWANIA NA DZIAŁALNOŚĆ PROFILAKTYCZNĄ DZIELNICY REMBERTÓW M. ST. WARSZAWY (wybrane wyniki)

Międzynarodowe badania ESPAD prowadzone w całej Europie co 4 lata wskazują, że młodzież coraz częściej pali tytoń, stosuje alkohol i inne środki psychoaktywne.

Do zjawisk najczęściej budzących niepokój społeczny należą uzależnienia i przejawy przemocy w życiu codziennym. Zagrożenie uzależnieniami i przemocą narasta systematycznie. Raporty i badania pokazują obniżanie wieku młodzieży stosującej środki psychoaktywne oraz naruszającej prawo. Niepokoją informacje dotyczące częstości występowania przemocy w relacjach rówieśniczych oraz w środowisku domowym.

Celem raportu, który powstał na zlecenie i ze środków Ośrodka Pomocy Społecznej Dzielnicy Rembertów m.st. Warszawy w ramach realizacji Lokalnego Programu Profilaktyki Uzależnień Dzielnicy Rembertów było: scharakteryzowanie zjawisk palenia tytoniu, picia alkoholu, zażywania narkotyków i stosowania przemocy wśród mieszkańców Rembertowa, zbadanie odbioru procesu realizacji prowadzonych dotychczas programów profilaktycznych, ocena efektywności realizacji profilaktyki oraz wskazanie zalecanych kierunków działań profilaktycznych. Szczegółowe informacje zaprezentowane w raporcie ukazują stan zjawisk dotyczących poziomu zagrożeń problemami społecznymi w Dzielnicy Rembertów.

Poniżej zostały przedstawione wybrane wyniki z przeprowadzonego badania.

Całość raportu z przeprowadzonej diagnozy dostępna jest w Dziale ds. Uzależnień Ośrodka Pomocy Społecznej przy ul. Dwóch Mieczyc 22a.

Podstawowe informacje o badaniu.

Badania zostały przeprowadzone we wrześniu 2007 r. wśród młodzieży wszystkich rembertowskich szkół oraz wśród osób dorosłych. Realizatorami badania była Fundacja „Masz Szansę” wraz z Ośrodkiem Pomocy Społecznej Dzielnicy Rembertów.

Analizą objęto wyniki badań ankietowych uzyskanych od 660 osób. Zbadana grupa składa się w 19,7% z uczniów szkół podstawowych. Uczniowie gimnazjum to 41,4% badanych. Procentowy udział reprezentantów liceum ogólnokształcącego to 25,5% grupy. Dorosli stanowili 13,5% grupy respondentów.

WYNIKI

Wśród badanej młodzieży występuje znaczny odsetek osób, których rodzice są rozwiedzeni lub pozostają w separacji (12,6%). Wskaźnik bezrobocia jest nieco wyższy, niż przeciętna wśród mieszkańców Warszawy. Poziom dochodów, deklarowany przez znaczną grupę osób dorosłych jako obniżony, wskazuje na potencjalną możliwość występowania trudności ekonomicznych w części rodzin. Należy jednak podkreślić, że grupa osób dorosłych objętych badaniem miała nieproporcjonalny do populacji mieszkańców Dzielnicy skład płciowy (88,8 % tej grupy stanowiły kobiety).

Za najważniejsze oraz najbardziej uciążliwe problemy społeczne badani uznają ograniczenie możliwości atrakcyjnego spędzania wolnego czasu, alkoholizm, agresję młodzieży i picie przez młodzież alkoholu.

Odbiór społeczny instytucji prowadzących działania redukujące problemy społeczne wskazuje na pozytywną ocenę ich użyteczności, jednak przeciętną ocenę dostępności i skuteczności części z nich. Znajomość źródeł pomocy w razie problemów z uzależnieniem i przemocą, a zwłaszcza z kryzysem jest wysoce ograniczona. Propozycje działań zmniejszających skalę problemów społecznych są nieliczne i obejmują zwiększenie możliwości atrakcyjnego spędzania wolnego czasu na terenie Rembertowa oraz zwiększenie obecności i aktywności służb porządkowych. Takie tendencje wskazują na występowanie niewielkiego zaangażowania społecznego i poczucia

bezradności. Wiedza na temat dostępnych na terenie Dzielnicy ofert wsparcia w rozwiązywaniu problemów jest bardzo ograniczona.

Relacje rodzic- dziecko oraz sposoby radzenia sobie ze stresem

Częstość kontaktów dzieci z rodzicami jest przeciętna, rozmowy i wspólne działania wykraczające poza sprawy szkolne zdarzają się jednak tym rzadziej, im starsza młodzież. Ponadto **rodzice deklarują znacznie częstszy kontakt z dziećmi, niż dzieci z rodzicami.**

Reakcją młodzieży na stres jest najczęściej bierne uciekanie od rzeczywistości w słuchanie muzyki lub oglądanie telewizji. Część uczniów stosuje też konstruktywne formy radzenia sobie ze stresem w formie sportu lub rozmowy z rówieśnikami. Dorosli preferują kontakt z rodziną. Rzadko w reakcji na stres pojawia się sięganie po narkotyki, jednak wśród licealistów tytoń i alkohol jako sposoby na stres znajdują znaczną grupę zwolenników.

Ekspozycja na negatywne rodzicielskie i rówieśnicze wzorce palenia tytoniu i picia alkoholu oraz agresji jest znaczna. Dorosli dostrzegają negatywne wzorce zachowań występujące na terenie Dzielnicy z częstością zbliżoną do młodzieży licealnej.

Uczniowie wszystkich poziomów kształcenia wymieniają jako znane im substancje uzależniające tytoń, alkohol i narkotyki. W podstawówkach to właśnie narkotyki są wymieniane najczęściej jako substancje uzależniające, w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych względnie najrzadziej. Znacznie mniej osób wymienia ryzyko uzależnienia od leków oraz komputera, Internetu i komórki.

Tytoń

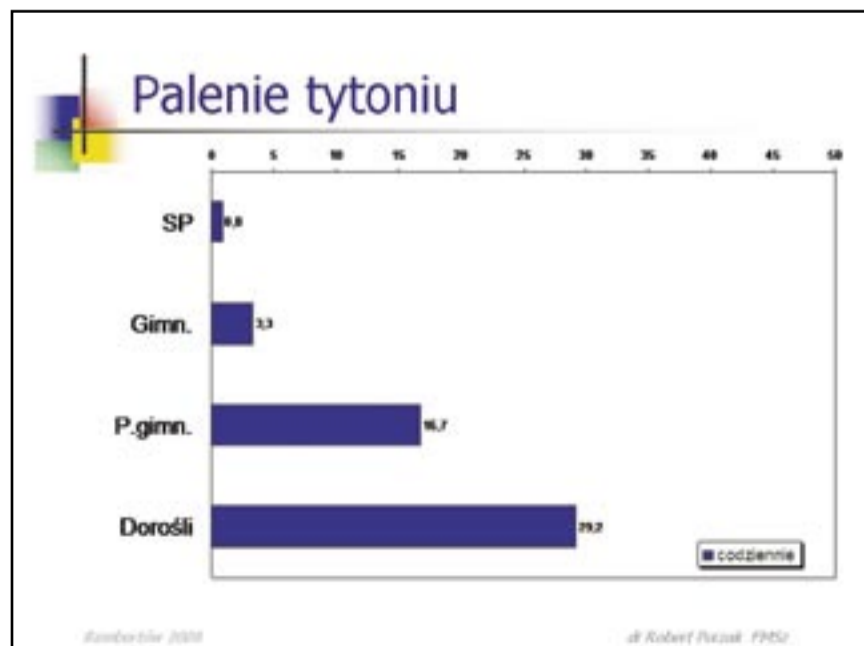
Ponad 3/4 uczniów podstawówek nigdy nie paliło tytoniu. Wśród gimnazjalistów odsetek ten wynosi 65%

a wśród licealistów jest to już tylko 35%. **Codziennie stosowanie tytoniu w sposób wskazujący na uzależnienie dotyczy ponad 16% licealistów.** W grupie osób dorosłych uzależnienie od tytoniu deklaruje niemal 30% respondentów. Godny intensywnego promowania fakt zachowania abstynencji tytoniowej deklaruje 36% osób dorosłych, należy jednak zaznaczyć, że 88,8% grupy dorosłych stanowiły kobiety.

Średni wiek inicjacji tytoniowej w grupie uczniów lokuje się około 10 – 11 roku życia. Badani uczniowie palą tytoń w czasie spotkań z rówieśnikami i znajomymi, pod nieobecność dorosłych. Część uczniów, w tym zwłaszcza licealiści, pali tytoń także w drodze do szkoły i drodze powrotnej, podobna ilościowo grupa deklaruje palenie na terenie szkoły. W samotności pali tytoń ponad 10% licealistów, takie zachowanie jest charakterystyczne dla uzależnienia od tytoniu. Inne okazje do zapalenia papierosa, to młodzieżowe imprezy i dyskoteki. Część młodych ludzi, zwłaszcza licealistów, **deklaruje możliwość palenia tytoniu za wiedzą rodziców w czasie spotkań towarzyskich.** Osoby dorosłe palą tytoń najczęściej w domu oraz na spotkaniach towarzyskich. Najczęstszą drogą zdobywania tytoniu przez uczniów jest częstowanie przez rówieśników oraz kupowanie.

Co dziesiąty uczeń, w tym niemal jedna czwarta licealistów wchodzi w posiadanie tytoniu poprzez zakupy w sklepie lub kiosku. Warto przypomnieć, że zdecydowana większość badanych uczniów była niepełnoletnia.

W reakcji na propozycję zapalenia papierosa uczniowie w większości zdecydowanie odmówią. Reakcja odmowy pojawia się przede wszystkim wśród uczniów podstawówek, choć przeważa też wśród uczniów pozostałych szkół. Zdecydowaną zgodę na propozycję zapalenia tytoniu deklaruje ponad 15% licealistów, a co dziesiąta osoba z tej grupy prawdo-

podobnie przyjmie propozycję. Najczęstszą przyczyną skorzystania z propozycji zapalenia tytoniu jest ciekawość oraz ochota. Ciekawość dominuje wśród niepalących uczniów szkół podstawowych i gimnazjów.

Alkohol

Większość badanych uczniów ma kontakt z rodzicami pijącymi alkohol w ich obecności kilka razy w roku, zapewne podczas świąt i uroczystości rodzinnych. Niewiele mniejsza grupa widuje rodziców pijących alkohol kilka razy w miesiącu. Częstsze widywanie pijących alkohol rodziców zdarza się licealistom. Widywanie pijącego alkohol rodzica kilka razy w tygodniu i codziennie deklarują głównie uczniowie gimnazjów i pojedyncze osoby z pozostałych typów szkół. Wzorec niepicia alkoholu w domu występuje wśród ok. 13% badanych uczniów.

Systematycznie, kilka razy w miesiącu, widuje pijanych rodziców około 6% gimnazjalistów i licealistów. Kontakty z pijanymi, prawdopodobnie uzależnionymi rodzicami kilka razy w tygodniu lub codziennie deklarują pojedyncze osoby. Dorośli deklarują kontakt z upijającymi się domownikami ze zbliżoną częstotliwością.

Niemal 30% licealistów ma kontakt z pijącym alkohol rówieśnikiem kilka razy w tygodniu.

Częstość picia alkoholu i upijania się deklarowana przez gimnazjalistów i licealistów przekracza znacznie wskaźniki mówiące o okazjonalnym eksperymentowaniu z alkoholem. **Niemal 15% licealistów pije alkohol kilka razy w tygodniu, a niemal 40% kilka razy w miesiącu.** Wśród uczniów szkół podstawowych ponad połowa nie miała kontaktu z alkoholem. Wśród gimnazjalistów już tylko 26%.

Co czwarty gimnazjalista podaje, że pije alkohol kilka razy w roku, ponad 14% gimnazjalistów pije kilka razy w miesiącu. Nawet zakładając u gimnazjalistów tendencję do chwalenia się swoimi wyczynami alkoholowymi, można przyjąć, że inicjacja alkoholowa odbywa się w znacznej mierze w gimnazjach. Również częstość picia alkoholu przez dorosłych jest znaczna. Co trzeci dorosły pije alkohol kilka razy w miesiącu, tyle samo osób kilka razy w roku. **Ponad 11% osób dorosłych podało, iż pije alkohol kilka razy w tygodniu.**

Najczęstszą sytuacją spożywania alkoholu przez uczniów są spotkania z rówieśnikami.

Zastanawia fakt, iż **drugą co do częstości okazją do kontaktu młodzieży z alkoholem są uroczystości rodzinne, które wymienia co piąty licealista i część gimnazjalistów oraz uczniów podstawówek.** Dorośli piją alkohol głównie w czasie uroczystości, na spotkaniach towarzyskich i w innych sytuacjach, również w domu w obecności rodziny.

Zwraca uwagę względnie duża dostępność dla młodzieży tytoniu i alkoholu w oficjalnych sieciach dystrybucji. **Zdecydowana większość licealistów wchodzi w posiadanie alkoholu poprzez kupowanie go w sklepie.** Wydaje się, że procedury ograniczania młodzieży dostępu do alkoholu mają ograniczoną skuteczność. Najczęstszym sposobem otrzymywania alkoholu przez gimnazjalistów jest częstowanie przez rówieśników, a wśród uczniów podstawówek częstowanie przez starszych.

Wiek inicjacji alkoholowej waha się między 10 a 13 rokiem życia. Dorośli mieli pierwszy kontakt z alkoholem przed 18 rokiem życia. **Prawie 30% badanych uczniów przynajmniej raz w życiu upiło się.** W otrzymanych wynikach zwraca uwagę fakt, iż **część najmłodszych uczniów rozpoczęła kontakt z alkoholem od upicia się.** W pozostałych grupach wiekowych rozpiętość pomiędzy pierwszym kontaktem z alkoholem a pierwszym upiciem wynosi około 1,5 roku. Wskazuje to na duże ryzyko związane z wczesnym rozpoczynaniem kontaktu z alkoholem. Co czwarty licealista upija się kilka razy w ciągu roku i częściej.

Do najobficiej spożywanych należą alkohole mocne oraz piwo, pite przez uczniów już od poziomu podstawówki. Przeciętna ilość jednorazowo wypijanego przez licealistów i gimnazjalistów alkoholu mocnego istotnie przekracza poziom picia ryzykownego.

Dominującą postawą wobec picia alkoholu jest obojętność. Uczniowie szkół podstawowych przejawiają postawy negatywne, przejawiane przez co trzecią osobę i postawy dezaprobuujące. **Wśród licealistów występuje przyzwolenie na picie alkoholu (36,9%) i pełna akceptacja takiego działania.** Postawa dorosłych wobec picia alkoholu przez młodzież jest zdecydowanie negatywna.

Reakcja na propozycję wypicia alkoholu zależy od wieku osób badanych. Typową reakcją uczniów szkół podstawowych na propozycję wypicia alkoholu jest odmowa. Wśród gimnazjalistów również przeważa odmowa i dezaprobatą dla propozycji wypicia alkoholu. Grupa licealistów, którzy prawdopodobnie lub

na pewno zgodzą się na propozycję, to niemal połowa osób badanych.

Do najczęstszych przyczyn zgody na wypicie alkoholu należy chęć poprawy humoru. Poprawa humoru jako motywacja pojawia się także w odpowiedziach co dziesiętą gimnazjalistę. Wśród uczniów podstawówek najczęstszą przyczyną przyjęcia propozycji wypicia alkoholu byłaby ciekawość, znacząca rolę gra też chęć zaimponowania i obawa przed odrzuceniem. Ponad 22% licealistów podaje jako przyczyny wypicia ochotę na alkohol. Taka odpowiedź jest charakterystyczna dla osób oswojonych z piciem alkoholu.

Narkotyki

Systematyczne odurzanie się nielegalnymi środkami psychoaktywnymi dotyczy kilku procent osób. Większość osób mających kontakt z narkotykami zażyła je okazjonalnie. Inicjacja narkotykowa następuje niewiele później, niż pierwsza możliwość zażycia narkotyku, co wskazuje na ograniczoną odporność na ofertę. W grupie młodzieży najbardziej kontakt z osobami zażywającymi narkotyki mieli uczniowie szkół podstawowych. Raz w życiu spotkało się z taką sytuacją mniej, niż 4% uczniów podstawówek. Kilkukrotny lub częstszy kontakt z rówieśnikami zażywającymi narkotyki był udziałem ponad 13% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Niemal 8% licealistów widuje kilka razy w miesiącu i częściej rówieśników zażywających narkotyki. Dorośli spotykają się z sytuacjami zażywania narkotyków istotnie rzadziej, niż młodzież. Kilka razy w życiu widziało zażywanie narkotyków na terenie dzielnicy ponad 11% osób dorosłych.

Osobistą znajomość czynnych narkomanów deklaruje 15,5% badanych, najczęściej osoby dorosłe. **Kontakt z osobami sprzedającymi narkotyki miały pojedyncze osoby ze szkół podstawowych, kilkanaście procent gimnazjalistów i ponad 22% licealistów.** Zwykle są to kontakty sporadyczne, raz lub kilka razy w życiu, choć wśród licealistów ponad 7% zadeklarowało taki kontakt kilka razy w roku i częściej.

Możliwość zażycia narkotyku miało 3,1% uczniów szkół podstawowych. **W gimnazjach z okazją zażycia narkotyku zetknięło się już ponad 8% badanych. Wśród licealistów możliwość zażycia narkotyku przynajmniej raz w życiu wymieniło ponad 30% badanych.** Wśród osób dorosłych okazją zażycia narkotyku miało 6,8% badanych.

Zdecydowana większość badanych uczniów nie zażyła nigdy narkotyków. Wśród uczniów szkół podstawowych trzy osoby podały częstość zażywania narkotyków i wiek inicjacji, jednak nie określili rodzaju zażytych środków. **Wśród gimnazjalistów co najmniej jednokrotne zażycie narkotyku jest udziałem 4% ogółu badanych. Wśród licealistów jednokrotne i częstsze zażycie narkotyku zadeklarowało ponad 15% badanych,** jednak większość określa częstość stosowania narkotyków jako raz lub kilka razy w życiu. **Kilkukrotne zażycie narkotyku w ciągu ostatniego roku deklaruje 3,6% licealistów.** Dorośli nie określili częstości i sytuacji zażywania narkotyków, choć podali wiek inicjacji i rodzaj zażytych środków.

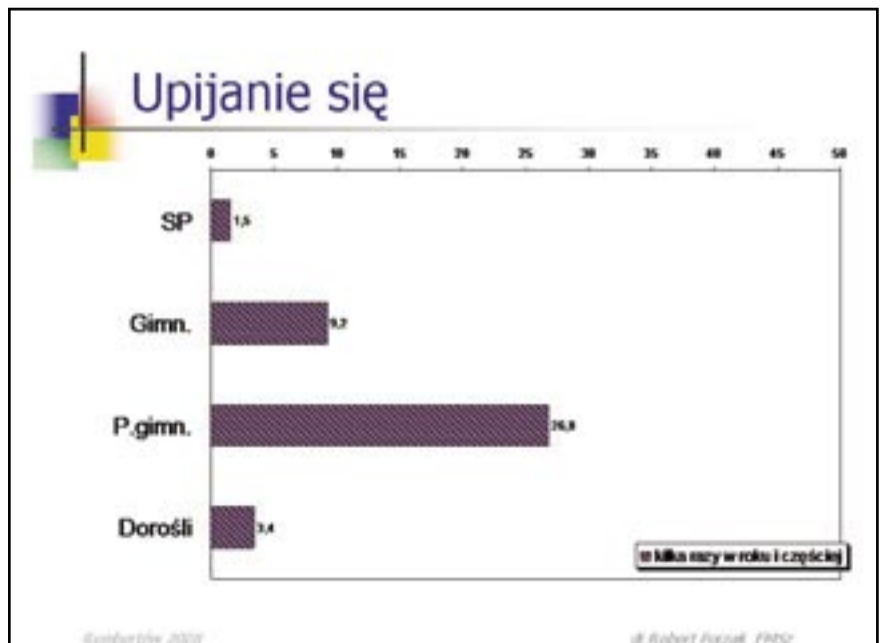
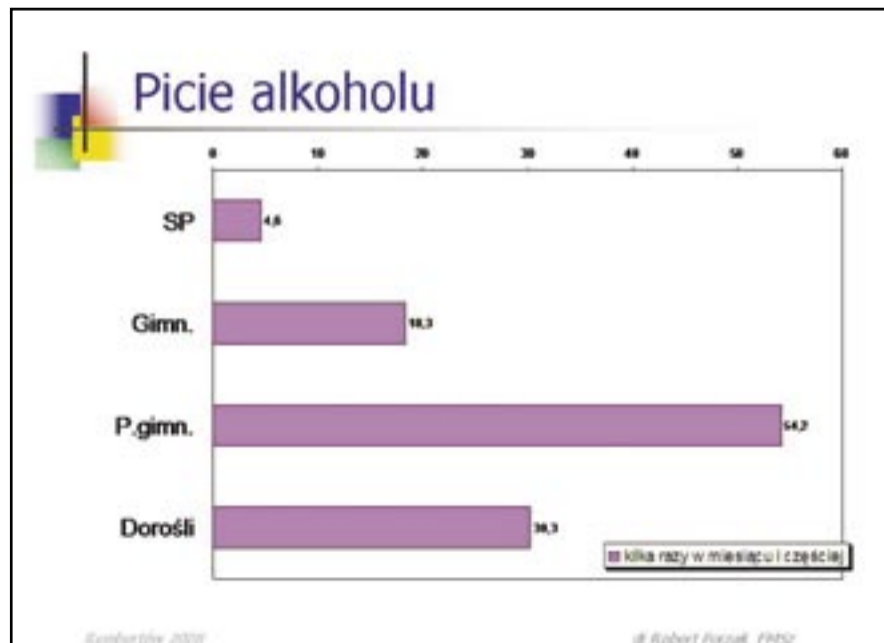
Najczęstszą okazją do zażywania środków odurzających były spotkania młodzieży z rówieśnikami poza szkołą i imprezy. Osoby zażywające narkotyki wchodziły w ich posiadanie najczęściej w efekcie „częstowania” przez rówieśników i kupowania poza szkołą.

Uczniowie wymienili jako środki dostępne na terenie dzielnicy przede wszystkim marihuanę i amfetaminę. Pozostałe substancje (ecstasy i haszysz) były wymieniane przez nieliczne osoby. Dorośli podali wyłącznie możliwość zażycia marihuany. W grupie osób wymienianych dostępne narkotyki nie było żadnych uczniów szkół podstawowych. Dostępność marihuany podało ponad 4% gimnazjalistów i ponad 13% uczniów liceum.

Do narkotyków, które młodzież najczęściej miała okazję zażyć, należy marihuana. Wśród wszystkich badanych możliwość zażycia marihuany wymienianej wprost lub pod nazwami slangowymi podało 4,9% osób. Wśród licealistów okazją zażycia marihuany podało ponad 14% badanych.

Narkotykiem, od którego młodzież i dorośli rozpoczynają kontakt ze środkami odurzającymi, jest w zdecydowanej mierze marihuana. Średnia wieku pierwszej okazji zażycia narkotyku i pierwszej próby zażycia narkotyku oscylują około 14 roku życia. Można przypuszczać, że pierwsza okazja jest często również momentem pierwszego zażycia.

W reakcji na propozycję zażycia darmowej porcji narkotyku dominowała zdecydowana odmowa, wybierana przez ponad 86% badanych. W dalszej kolejności pojawiło się wyrażane bez pewności stwierdzenie prawdopodobnej odmowy oraz wahanie. Zainteresowanie przyjęciem propozycji wyraziło kilka

osób, rekrutujących się zwłaszcza spośród licealistów. Dominującą przyczyną, dla której badani przyjęliby propozycję zażycia narkotyku była ciekawość, która występuje zwłaszcza wśród licealistów. Narkotyki jako środek służący poprawie nastroju oraz zapewnieniu dobrego humoru i zabawy wymienili względnie częściej uczniowie gimnazjów. Najbardziej niebezpieczne motywy potencjalnej gotowości zażycia narkotyku, dotyczące obawy przed odrzuceniem, problemów oraz chęci zaimponowania komuś, występują wśród kilku procent uczniów wszystkich typów szkół.

Przemoc

Częstość doświadczania wszystkich form agresji i przemocy werbalnej w relacjach rówieśniczych jest znaczna. Agresja werbalna spotyka też uczniów ze strony starszych kolegów i osób dorosłych, w tym też nauczycieli. Dość licznie występuje rówieśnicze szarpanie i popychanie. Zdarzają się również pobicia i pobawianie własności.

Niemal 60% badanych uczniów doświadczyło w ciągu ostatniego roku którejś z form agresji ze strony rówieśników. Najczęściej są to różne rodzaje agresji werbalnej. Zdarza się także dość często szarpanie lub uderzanie. Przemoc ze strony starszych uczniów ma podobne formy, lecz występuje znacznie rzadziej, niż przemoc rówieśnicza.

Najczęściej zgłaszane formy przemocy ze strony rodziców obejmują złośliwości i szarpanie lub uderzanie. Relatywnie najczęściej ataki werbalne i agresję fizyczną ze strony rodziców zgłaszali gimnazjaliści. Formy przemocy ze strony nauczycieli najczęściej wymieniane przez badanych uczniów, zwłaszcza licealistów, obejmują złośliwości i ośmieszanie.

Doświadczanie agresji w rodzinie i poza rodziną wymieniły wyłącznie kobiety. Ze strony dzieci było to szarpanie i uderzanie, ze strony innych osób w rodzinie wulgarnie wymyślanie i uderzanie. Wymyślanie i wulgaryzmy są doświadczane nieco rzadziej, niż złośliwości i ośmieszanie. Wydarzenia takie kilkakrotnie w ciągu roku zgłosiło 10-13% uczniów gimnazjów i liceów. Doświadczanie złośliwości i wymyślania kilka razy w miesiącu i częściej deklaruje 7-11% uczniów.

Poważne groźby dotknęły raz lub kilka razy w życiu co piątego ucznia liceum i niemal 14% gimnazjalistów. Zmuszanie do niechcianych czynności oraz poniżanie występowało wśród uczniów wszystkich typów szkół, jednak najczęściej

wśród gimnazjalistów.

Przemocy w postaci uderzania lub szarpania doświadczył co najmniej raz w życiu co piąty badany uczeń podstawówki, co czwarty gimnazjalista i ok. 30% licealistów, jednak są to zwykle pojedyncze epizody. Poważne pobicie zdarzyło się raz lub kilka razy w życiu ponad 10% licealistów.

Osobami wobec których badani uczniowie stosują zdecydowanie największej form agresji są rówieśnicy. W dalszej kolejności agresja i przemoc stosowane są też wobec starszych uczniów oraz wymienianego zwykle wśród innych osób rodzeństwa. Względnie najmniej agresji uczniowie wyrażają w relacjach z nauczycielami i rodzicami.

Spśród różnych form agresji ponad 1/3 badanych uczniów stosuje złośliwość i ośmieszanie rówieśników. Najczęściej takie zachowania wymieniają licealiści. Stosowanie wulgaryzmów deklaruje 27,5% uczniów. Uderzanie lub szarpanie jako formy agresji stosowane wobec rówieśników wymienia 25,6% licealistów. **Co dziesiąty gimnazjalista zadeklarował pobicie kogoś nie na żarty.**

Agresja wobec starszych uczniów i osób dorosłych występuje dużo rzadziej, niż wobec rówieśników i przybiera głównie formy ataków werbalnych. Rozkład częstości stosowania różnych form przemocy jest zbliżony do struktury przemocy doświadczanej przez osoby badane. Miejsca uznawane za niebezpieczne ze względu na ryzyko pobicia i napaści to podawane przez dorosłych przejścia podziemne i okolice lasu oraz poblizsze ratusza.

Znajomość źródeł pomocy

Zdecydowana większość ankietowanych nie wymieniła żadnego źródła pomocy dotyczącego problemów objętych badaniem. Jako konkretne źródło pomocy dotyczącej problemów z przemocą badani wskazywali najczęściej policję (ponad 30%). Do najczęściej wskazywanych źródeł pomocy w problemach z uzależnieniami należał OPS oraz lekarze i przychodnie specjalistyczne. Jako źródło pomocy w razie kryzysu psychicznego badani najczęściej wymieniali psychologa lub gabinety psychologiczne, pedagoga szkolnego oraz lekarzy psychiatrów w przychodniach

Institucje uznawane przez respondentów za najbardziej potrzebne, to placówki edukacyjne, zwłaszcza szkoły podstawowe i przedszkola, oraz Zakład Opieki Zdrowotnej. Mieszkańcy wysoko oceniają też potrzebę działania instytucji

porządkowych i chroniących bezpieczeństwo. Oceniając dostępności instytucji mieszkańcy dzielnicy uznali za najbardziej dostępne parafie i szkoły, zwłaszcza podstawowe i gimnazja. Za dostępne uznali też przedszkola oraz Policję, OPS i Straż Miejską.

Czas wolny

Informacje o dodatkowych zajęciach edukacyjnych, z których korzystają uczniowie, wskazują na przeciętne zainteresowanie dodatkowym rozwojem. Na podobny trend wskazuje przeciętne zainteresowanie młodzieży udziałem w dodatkowych zajęciach alternatywnych o charakterze rekreacyjnym. Zarazem młodzież i dorośli akcentują pozytywny odbiór działania instytucji edukacyjnych funkcjonujących na terenie Dzielnicy, zwłaszcza w odniesieniu do placówek kształcenia podstawowego. Udział w różnych rodzajach zajęć pozalekcyjnych wzięło w ciągu ostatniego roku niemal 70% badanych uczniów. W jakiejś formie dodatkowych zajęć pozaszkolnych uczestniczyła zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych, ponad 70% gimnazjalistów i niemal 2/3 licealistów.

Najczęstszym rodzajem zajęć pozalekcyjnych spośród wymienianych przez badanych uczniów były zajęcia sportowe, w których wzięła udział ponad połowa badanej młodzieży. Względnie niższą aktywność sportową przejawiali uczniowie gimnazjów. W pozostałych formach zajęć względnie najrzadziej deklarowali udział licealiści.

Wiedzę o dostępności zajęć alternatywnych posiadało ok. 2/3 badanych. Najczęściej uczniowie wiedzieli o dostępności zajęć sportowych, informatycznych, językowych i artystycznych. **Brak informacji o dostępności zajęć pozalekcyjnych występował względnie najczęściej u uczniów gimnazjów.**

Propozycje działań zapobiegającym problemom

Ponad 3/4 uczniów objętych badaniem nie wymieniło żadnej własnej aktywności ukierunkowanej na przeciwdziałanie problemom. Do zachowań wymienianych względnie najczęściej należały bezpośrednie interwencje w sytuacji naruszania norm oraz zwracanie uwagi osobom naruszającym normy społeczne. Część osób, zwłaszcza uczniów szkół podstawowych, podawała jako przykład działań zapobiegających problemom własne zdrowe zachowania.

Niemal 30% badanych dorosłych nie wskazało żadnych konkretnych propozycji działań zapobiegających problemom. **Propozycje, które pojawiły się najczęściej w odpowiedziach, obejmują przede wszystkim zwiększenie możli-**

wości spędzania wolnego czasu. Wiąże się z nimi także propozycje zwiększenia dostępu do kultury i sportu poprzez tworzenie nowych obiektów. Część badanych podała propozycję zwiększenia ilości i zdecydowania patroli policji i straży miejskiej. Pojawiły się także propozycje usprawnienia przepływu informacji poprzez działania informacyjne oraz propozycja zwiększenia aktywności obywateli.

Profilaktyka i jej skuteczność

Działania profilaktyczne prowadzone wśród młodzieży są odbierane jako przeciętnie przydatne, acz pożądane. Najczęściej wymienianą formą działań profilaktycznych, w której brali udział uczniowie, były godziny wychowawcze. Udział w zajęciach profilaktycznych prowadzonych na godzinach wychowawczych deklarowali przede wszystkim licealiści. Oprócz godzin wychowawczych uczniowie zgłaszali najczęściej udział w programach prowadzonych przez realizatorów zewnętrznych.

Częstość stosowania środków psychoaktywnych przez młodzież biorącą udział w profilaktyce i osoby, które nie uczestniczą w działaniach profilaktycznych, różni się istotnie. Wśród uczestników profilaktyki jest więcej osób, które nigdy nie paliły tytoniu, jednak więcej jest też osób palących codziennie.

Natomiast częstość picia alkoholu, częstość upijania się oraz częstość stosowania narkotyków są istotnie niższe wśród osób biorących udział w profilaktyce.

Inicjacja tytoniowa i alkoholowa oraz pierwsze upicie się występują u uczestników profilaktyki istotnie później, niż u osób nie biorących udziału w zajęciach profilaktycznych. Wiek pierwszego zażycia narkotyku nie różni się istotnie, choć i tutaj widać korzystne różnice. Ilość wypijanego jednorazowo alkoholu jest niższa, różnice nie są jednak istotne statystycznie. Postawy uczestników profilaktyki wobec stosowania wszystkich grup środków psychoaktywnych są krytyczne istotnie częściej, niż wśród osób nie biorących udziału w profilaktyce.

Różnice w zakresie częstości zachowań związanych z przemocą dotyczą częstszego deklarowania przez uczestników profilaktyki sporadycznej agresji werbalnej i rzadszego stosowania bicia. Osoby uczestniczące w zajęciach profilaktycznych stosują różne formy przemocy z podobną częstością, co osoby nie biorące udziału w profilaktyce.

Profilaktyka przynosi zatem korzystne rezultaty w większości zachowań objętych badaniem.

Zespół redakcyjny:

Kinga Brendler – Dział ds. Uzależnień OPS dz. Rembertów
(tel. 022 879 03 29)

Dominika Modzelewska – Dział ds. Uzależnień OPS dz. Rembertów
(tel. 022 612 94 65)

Magdalena Krakowian-Rzȩca - Dział Pomocy Specjalistycznej OPS
dz. Rembertów

Beata Humięcka – Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu
Dzielnicy Rembertów, (tel. 022 515 16 09)

Krystyna Korzeniowska – Dzielnicowy Zespół Realizacji Programu
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych